

ПРОУЧВАНЕ НА ОЦЕНКАТА НА СОЦИАЛНОТО ВЪЗДЕЙСТВИЕ

Този документ е създаден в рамките на Договор за субсидия № В2.9с.11 от 06.10.2017 г., проект „Зелена заетост при управлението на биоразградими отпадъци“ (Green_Crew), сключен между Община Серес и Министерство на икономиката и развитието, който се осъществява с финансовата подкрепа на Програма за трансгранично сътрудничество ИНТЕРРЕГ V-A „Гърция – България“ 2014-2020 г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие. Цялата отговорност за съдържанието на публикацията се носи от Община Благоевград и при никакви обстоятелства не може да се счита, че този документ отразява официалното становище на Европейския съюз и Управляващия орган на Програмата

БЛАГОЕВГРАД, ЯНУАРИ 2020 Г.

СЪДЪРЖАНИЕ:

I. РЕЗЮМЕ			
.....			3
II. СПИСЪК	НА	ИЗПОЛЗВАНИТЕ	
СЪКРАЩАНИЯ.....			5
III. РЕЧНИК	НА	ИЗПОЛЗВАНИТЕ	
ТЕРМИНИ.....			7
IV. ВЪВЕДЕНИЕ.....			10
1. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ОБЩИНА БЛАГОЕВГРАД.....			12
2. ЦЕЛИ И ОБХВАТ НА ОЦЕНКА НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО.....			15
V. МЕТОДИЧЕСКИ ПОДХОД.....			17
VI. ПРЕДСТАВЯНЕ НА ОЦЕНКАТА.....			21
VII. КОНСТАТАЦИИ,	ИЗВОДИ,	ЗАКЛЮЧЕНИЯ	И
ПРЕПОРЪКИ.....			26
VIII. ИЗТОЧНИЦИ			НА
ИНФОРМАЦИЯ.....			36

I. РЕЗЮМЕ

Настоящото проучване на оценката на социалното въздействие от създаването на социалното предприятие в областта на управлението на отпадъците е разработено в рамките на проект: „Зелена заетост при управлението на биоразградимите отпадъци“ (Green_Crew), по Приоритетна ос 4: „Социално включване в трансграничната зона“, Тематична цел 09: „Насърчаване на социалното включване, борбата с бедността и всякакъв вид дискриминация“, Инвестиционен приоритет 9с: „Осигуряване на подкрепа за социални предприятия“, Специфична цел 9: „Разширяване на социалното предприемачество в трансграничната зона“, по Програма за трансгранично сътрудничество ИНТЕРРЕГ V-A „Гърция - България“ 2014-2020 г.

Основната цел на проекта „Зелена заетост при управлението на биоразградимите отпадъци“ (Green_Crew) е да се насърчи социалното предприемачество като модел за местно развитие и децентрализация чрез информиране и повишаване осведомеността на обществеността относно прилагането на концепцията за биоразградими отпадъци на местно ниво.

Община Благоевград е партньор по проекта с Община Серес (Гърция), Солунския университет „Аристотел“ (Факултет по Химия) и Община Нстос (Гърция).

Дейностите, заложи в проекта са свързани с популяризиране и представяне на алтернативни начини за компостиране на биоразградими отпадъци, социално предприемачество и обмяна на опит и добри практики в областта на компостирането на „зелени отпадъци“.

Проучването на оценка на социалното въздействие е с цел ускоряване на създаване на социално предприятие в областта на „екологичните иновации“ в широката област на България – Гърция чрез създаването на определени условия за подпомагане на определени видове предприемачество.

В същото време разработвайки тази оценка на въздействието на социалното предприятие ще бъде използвано като средство за намаляване на разходите, като същевременно създава нови възможности за растеж на регионалната и местната икономика.

II. СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

СЪКРАЩЕНИЕ	ПЪЛНО НАИМЕНОВАНИЕ
ЗООС	ЗАКОН ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
ЗУО	ЗАКОН ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ
ЗУТ	ЗАКОН ЗА УСТРОЙСТВО НА ТЕРИТОРИЯТА
ЗПСИ	ЗАКОН ЗА ПРЕДПРИЯТИЯТА НА СОЦИАЛНАТА И СОЛИДАРНА ИКОНОМИКА
ЗСП	ЗАКОН ЗА СОЦИАЛНО ПОДПОМАГАНЕ
ИУЕЕО	ИЗЛЯЗЛО ОТ УПОТРЕБА ЕЛЕКТРИЧЕСКО И ЕЛЕКТРОННО ОБОРУДВАНЕ
ИУМПС	ИЗЛЕЗЛИ ОТ УПОТРЕБА МОТОРНИ ПРЕВОЗНИ СРЕДСТВА
НПУО	НАЦИОНАЛНИЯТ ПЛАН ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА

ОТПАДЪЦИТЕ

ЕС	ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕСФ	ЕВРОПЕЙСКИ СОЦИАЛЕН ФОНД
ЕК	ЕВРОПЕЙСКА КОМИСИЯ
ЕФРР	ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ
СУ	СОЦИАЛНА УСЛУГА
СП	СОЦИАЛНИ ПРЕДПРИЯТИЯ

III. РЕЧНИК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ ТЕРМИНИ

Този документ е създаден в рамките на Договор за субсидия № В2.9с.11 от 06.10.2017 г., проект „Зелена заетост при управлението на биоразградими отпадъци“ (Green_Crew), сключен между Община Серес и Министерство на икономиката и развитието, който се осъществява с финансовата подкрепа на Програма за трансгранично сътрудничество ИНТЕРРЕГ V-A „Гърция – България“ 2014-2020 г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие.

Биоотпадъците са част от биоразградимите битови отпадъци, и по-конкретно отпадъците от парковете и градините, хранителни и кухненски отпадъци от домакинствата, ресторантите, заведенията за обществено хранене и търговските обекти, както и подобни отпадъци от предприятията на хранително-вкусовата промишленост.

Биоразградими отпадъци са всички отпадъци, които имат способността да се разграждат анаеробно или аеробно, като хранителни и растителни отпадъци, хартия, картон и други (§ 1, т. 3 от ДР на ЗУО)

Компост е богат на хумус продукт, съдържащ най-малко 15 % и не повече от 50 % сухо органично вещество от общото тегло, получен в резултат на процеса компостиране.

Компостиране е процес на контролирано аеробно, екзотермично, биологично разграждане на разделно събрани биоотпадъци с цел получаване на компост.

Разделно събиране е събирането, при което поток от отпадъци се разделя по вид и естество на отпадъците с оглед улесняване на специфично третиране (§ 1, т. 34 от ДР на ЗУО).

Социалната и солидарна икономика е форма на предприемачество, насочено към една или няколко социални дейности и/или социални цели, осъществявани от предприятия, включително чрез производство на различни стоки или предоставяне на услуги, в сътрудничество с държавните или местните органи или самостоятелно.

Социално предприятие е предприятие, което независимо от правно организационната си форма има за предмет на дейност производство на стоки или предоставяне на услуги, като съчетава икономически резултати със социални цели, постига измерима, положителна социална добавена стойност, управлява се прозрачно с участието на членовете, работниците или служителите при вземане на управленски решения, осъществява своята икономическа дейност, като част от средносписъчния брой на персонала са лица по чл. 7, т.4 и/или като печалбата преимуществено се разходва за осъществяване на социална дейност и/или социална цел, съгласно учредителния договор или устав. (§ 1, т. 5 от ЗПССИ)

Кооперативно предприятие, според определението на Международния кооперативен съюз (ICA), е „самостоятелно сдружение на хора, които доброволно се обединяват, с цел удовлетворяване на общи икономически, социални и културни потребности и стремежи посредством предприятие със съвместна собственост и демократично управление“.

Социално предприемачество е форма на предприемачество, която съвместява стопанска дейност с преследването на социални цели, в резултат на което се произвежда социална добавена стойност. (§ 1, т. 6 от ЗПССИ).

Социална добавена стойност е постигнатият социален ефект за целевата група в резултат от извършваната от социалното предприятие дейност, като се вземат предвид както положителните, така и отрицателните промени и съпътстващите ефекти в резултат от други действия или липса на действия от страна на социалното предприятие. (§ 1, т. 7 от ЗПССИ).

Уязвими групи са всички, които не успяват да получат достъп или да се възползват от възможностите, които предлагат обществото и икономиката и стават жертва или попадат в ситуация на риск от социално изключване. Обикновено като уязвими групи се квалифицират:

- младежите: заради липсата на професионален опит и трудностите за съчетаване на работа и образование;
- хората с увреждания: заради липса на достъпна среда и обективните ограничения пред възможните варианти за заетост;
- малцинствата: заради обществените предразсъдъци и негативни нагласи;
- лицата, живеещи в отдалечени райони: заради ограничения избор на възможности за заетост, особено в тежки периоди за местната икономика.

Социални услуги са дейности в подкрепа на лицата за социално включване и самостоятелен начин на живот, които се предоставят в общността и в специализирани институции.

Устойчиво развитие е постигано на баланс между социалните и екологичните принципи, като социално оправдано и екологосъобразно икономическо развитие.

IV. ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящото проучване на оценка на въздействието от създаването на социално предприятие в областта на управление на отпадъците на територията на община Благоевград цели да окаже положително въздействие върху процеса на развитие на социалното предприемачество на местно ниво. Очакванията са, че то ще има и решаващо значение за растежа на регионалната и местната икономика.

Оценката на въздействието включва описание и анализ на действащи европейски, национални, регионални и местни документи в сферата на управлението на отпадъците, социалните услуги, социалното предприемачество и оценката на социалното въздействие от дейността на социалните предприятия. Целта е изготвяне на анализ на наличните условия (законодателство, практики, местни политики и ресурси) за създаването и развитието на местни социални предприятия, включително и такива, насочени към управлението на отпадъците като част от регионалната и местна икономика. Документът насочва вниманието и към значението на евентуална специална регулация по отношение на социалната и солидарна икономика – наличието на подходи за оценка на социалното въздействие от дейността на социалното предприятие, възможности за тяхното приложение и евентуалното им влияние върху социалното предприемачество. Темата за необходимостта и възможностите за оценка на социалното въздействие на социалните предприятия е валидна за СП с различни сфери на дейност, в това число и в сферата на управлението на отпадъците.

Оценката обръща внимание и върху възможността за реалното приложение и изпълнение на регионални и местни стратегически, тактически и оперативни документи в сферата на управлението на отпадъците чрез социалното предприемачество.

С разработване на настоящата оценка на въздействието от създаването на социално предприятие в областта на управлението на отпадъците на територията на община Благоевград се цели да се насърчи социалното включване, борбата с бедността и дискриминацията, да се осигури подкрепа на социални предприятия и да се разшири социалното предприемачество в трансграничната зона.

1. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ОБЩИНА БЛАГОЕВГРАД

Община Благоевград е най-голямата по население и третата по територия в рамките на област Благоевград (с площ от 621 кв. км). Разположена е в Югозападна България, в най-западната част на Рило-Родопския масив и е съставена от 26 населени места (с общо 77 441 жители – данни от м. февруари 2011 г.). Общинският център Благоевград се намира в долината на река Струма, на 360 м надморска височина в непосредствена близост до югозападните склонове на Рила, на главен път Е-79, на 100 км южно от София. Градът отстои на 27 км от границата с Република Македония, на 80 км от границата с Република Гърция и на 200 км от Солун. През града преминава река Благоевградска Бистрица.

Районът граничи с две съседни страни (Гърция и Македония), докато общината само с Република Македония, което е предпоставка за ефективното развитие на трансгранично сътрудничество. Връзката с Македония е чрез ГКПП „Златарево” и ГКПП „Станке Лисичково”.

Фиг 1. Териториален обхват на община Благоевград

Характеристики и специфичност на географския район, посочени в годишния доклад за 2014 г. на РИОСВ Благоевград за състоянието на околната среда се обуславят от: Стратегическо разположение по направленията на европейските транспортни коридори, граница с добре развитата мрежа от регионална и местна транспортна инфраструктура; Изградената АМ “Струма”; Достъпност до железопътен транспорт и наличието на четири гранични пункта за областта и 2 за общината. Транспортните връзки се осъществяват основно по главен път Е-79 и електрифицираната ЖП линия СЕ-855, които са част от междудържавни коридори; Изграждащата се газо-снабдителна инфраструктура е основен фактор за устойчиво развитие на района. През територията преминава магистрален газопровод за Гърция; Разнообразните климатични, геоложки и хидроложки условия, уникалната флора и фауна, богатото разнообразие на видове, съобщества и природни местообитания, както и фактът, че на територията попадат Национални и Природни паркове с голяма значимост.

От една страна демографските тенденции в общината са идентични с тези за страната – сравнително ниска раждаемост, висока смъртност, неблагоприятна възрастова структура. Тези процеси са по-изразени в селата на общината.

От друга страна, демографската ситуация в Община Благоевград е резултат и от действието на фактори, специфични за общината и обусловени от нейното демографско, историко-културно и социално-икономическо развитие. Съществено влияние оказват раждаемостта и смъртността, брачността, разводимостта, миграцията, полово-възрастовата, етническа, религиозна и образователна структури на населението. Те влияят на формирането на човешките ресурси в общината, както в количествено, така и в качествено отношение.

По данни на ГРАО-Благоевград, към 15.12.2019 г. броят на населението по постоянен и настоящ адрес в община Благоевград са 72 435 души. От тях в гр. Благоевград са 67 341 души и 5 094 в малките населени места в общината.

В резултат на временната миграция / пребиваващи без постоянна адресна регистрация голям брой студенти и ученици, обучаващи се в ЮЗУ "Неофит Рилски", Американския университет и профилираните средни училища в Благоевград, както и туристическия поток има периоди на временно увеличаване на броя на населението. Това са част от причините за разминаването на броя на жителите на община Благоевград с постоянен и настоящ адрес. Към 15.12.2019 г. жителите на община Благоевград по настоящ адрес са 81 228.

2. ЦЕЛИ И ОБХВАТ НА ОЦЕНКА НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО

Основната цел на проекта „Зелена заетост при управлението на биоразградимите отпадъци“ (Green_Crew) е да се насърчи социалното предприемачество като модел за местно развитие и децентрализация чрез информиране и повишаване осведомеността на обществеността относно прилагането на концепцията за биоразградими отпадъци на местно ниво.

Дейностите, заложи в проекта са свързани с популяризиране и представяне на алтернативни начини за компостиране на биоразградими отпадъци, социално предприемачество и обмяна на опит и добри практики в областта на компостирането на „зелени отпадъци“.

С проучване на възможностите за оценка на социалното въздействие и нейното значение за развитието на социалните предприятия се цели:

- Създаване на условия за развитие на социални предприятия в община Благоевград и припознаването им от местната общност като възможност за решение на социални проблеми, създаване на устойчиви работни места, улесняване на социалната и трудова интеграция, борба срещу бедността и социалното изключване.
- Оптимизиране на системата за разделно събиране и депониране на отпадъците на територията на община Благоевград чрез развитие на местното социално предприемачество.
- Насочване на социалното предприемачество на територията на община Благоевград в областта на управлението на отпадъците.
- Използване на възможностите на местното социално предприемачество за:

- Ефективно и устойчиво управление на биоразградимите отпадъци чрез стимулиране и въвеждане на домашно компостиране.
- Намаляване на количеството на образувани и депонирани биоразградими отпадъци на територията на община Благоевград чрез предотвратяване на образуването им и насърчаване на повторното им използване.
- Повишаване осведомеността на обществеността относно рециклирането и оползотворяването на биоразградими и зелени отпадъци.
- Повишаване осведомеността и активността на обществеността по теми, свързани с увеличаване на количествата на рециклираните и оползотворени биоразградими отпадъци чрез създаване на условия за изграждане на мрежа от съоръжения за третиране на цялото количество генерирани отпадъци, което да намали риска за населението и опазване на околната среда.

С разработване на настоящата оценка се цели да се насърчи социалното включване, борбата с бедността и дискриминацията, да се осигури подкрепа на социални предприятия и да се разшири социалното предприемачество в трансграничната зона.

В оценката ясно личи социалният характер на проекта, което е от решаващо значение за растежа на местната и регионалната икономика чрез интегрирана рамка за управление на отпадъците на територията на община Благоевград, която да доведе до намаляване на въздействията върху околната среда, причинени от генерираните отпадъци, подобряване на ефективността на използване на ресурсите, увеличаване отговорностите на замърсителите, стимулиране на инвестициите за управление на отпадъците.

V. МЕТОДИЧЕСКИ ПОДХОД

При изготвяне на настоящата оценка на социално въздействие от дейността на социалното предприятие бяха използвани следните методи:

- **Кабинетно проучване** - преглед и анализ на наличната информация и документи от официални и други източници, които дават детайлна представа за ситуацията по отношение на управлението на отпадъците, в т. ч. биоразградимите и зелените

отпадъци на територията на община Благоевград и осигуряване на адекватна съдържателна рамка, в която да бъде извършена необходимата оценка.

Кабинетното проучване включи следните източници на информация:

- Документи по проекта;
- Бази данни от Националния статистически институт;
- Национален план за управление на отпадъците 2014-2020 г.;
- Общински план за развитие на Община Благоевград 2014-2020 г.;
- Програма за управление на отпадъците Община Благоевград 2015-2020 г.;
- Национален стратегически план за поетапно намаляване на количествата биоразградими отпадъци, предназначени за депониране 2010-2020 г.;
- Стратегия „Европа 2020“ на ЕС;
- Преинвестиционни проучвания за компостираща инсталация за разделно събрани биоразградими и/или зелени отпадъци, инсталация за предварително третиране на смесени битови отпадъци и анаеробна инсталация за разделно събрани биоразградими отпадъци.

Други публични документи, свързани с управлението на отпадъците и социалното предприемачество са:

- Закон за опазване на околната среда;
- Закон за управление на отпадъците;
- Подзаконовни нормативни актове, свързани с управлението на отпадъците;
- Закон за предприятията на социалната и солидарна икономика;
- Общинска стратегия за развитие на социалните услуги 2016 -2020 г.;
- Национална стратегия за намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване 2020;

- Национална концепция за социална икономика;
 - Национална стратегия за младежта 2010-2020;
 - Дългосрочна стратегия за заетост на хората с увреждания 2011-2020;
 - Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Кооперации и реструктуриране“;
 - Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Измерване на социалното въздействие“ (становище по собствена инициатива);
 - Становища, относно публикуван проект на Методика за оценка на социалната добавена стойност във връзка със ЗПССИ.
- **Работни срещи със заинтересовани страни** – през периода на извършване на проучването са организирани регулярни работни срещи със заинтересованите страни, с цел разискване на въпроси, споделяне на очаквания и прогнози, свързани с очакваното от заинтересованите страни социално въздействие в резултат на създаването/развиването на съществуващо социално предприятие в община Благоевград с предмет на дейност, ориентиран към управлението на отпадъци. В оценката са застъпени и са взети предвид гледните точки от всички участници в работните срещи по отношение на очакваното социално въздействие.
- **Допитване чрез анкетно проучване** е извършено сред служители в социални услуги на територията на община Благоевград и други институции, обслужващи предимно представители на уязвими групи. Допитването е с цел да се получи допълнителна информация за очакванията им, свързани със създаването/развиването на съществуващо социално предприятие в община Благоевград с предмет на дейност, ориентиран към управлението на отпадъци.

- **Дълбочинни интервюта (чрез срещи и по телефон)** – през периода на оценката са направени по задълбочени интервюта със заинтересованите страни и различни социални групи.
- **Посещения на място (действащи социални предприятия на територията на община Благоевград)** – за изготвяне на оценка на очакванията за социалното въздействие в резултат на създаването/развиването на съществуващо социално предприятие в община Благоевград с предмет на дейност, ориентиран към управлението на отпадъци.

За събирането на част от информацията, включена в настоящата оценка бяха привлечени представители на НПО, съществуващи социални предприятия в общината, институции, хора от уязвими групи. Включването им бе изцяло на доброволен принцип, мотивирани от важността на темата и ефекта, който създаването на социално корпоративно предприятие в областта на употребата на „зелени отпадъци“ би имало за местната общност.

VI. ПРЕДСТАВЯНЕ НА ОЦЕНКАТА

Постигането на положително социално въздействие за обществото е основна цел на социалното предприятие и е неразделна част от неговата дейност.

В Становището на Европейския икономически и социален комитет, относно „Измерване на социалното въздействие“ е посочено, че „при измерването на социалното въздействие от създаването/дейността на социално предприятие, в която и да е сфера на дейност, се прави оценка на социалните резултати и въздействия, поради определени дейности на СП, а не се прави оценка на самите предприятия, дори и самите структури на предприятията от сектора на социалната икономика да допринасят за създаването на

социална стойност. Измерването е непрекъснат процес, който представлява неразделна част от дейността на предприятието и е важен стратегически инструмент за планиране.“

В документа е посочено още, че „Оценката на социалното въздействие е предизвикателство, тъй като може да бъде трудно да се установят връзките между дадена дейност и даден резултат. Положителните ефекти често имат качествено изражение и понякога се проявяват едва след като е изминал по-дълъг срок. Стремешът дадена дейност да се представи в числов вид крие опасността посредством така получените данни да не се измери онова, което трябва да бъде измерено, или да се измери по неправилния начин. Ето защо социалните предприятия не трябва да се принуждават да поставят равенство между измерването и количествения израз, като се съсредоточават единствено върху дейности, количествено определени и признати от външните авторитети“.

Друг важен момент от Становището на Европейския икономически и социален комитет, относно „Измерване на социалното въздействие“ е, че при измерването на социалното въздействие на създаването/дейността на едно социално предприятие е необходимо да участват всички заинтересовани страни – самите социални предприятия, ползвателите, публичните органи и социалните партньори, доставчиците на социални услуги, финансиращи органи, органи, изготвящи политиките в сферата. Целта е да се постигне общ поглед върху въздействието.

За да се приложи в практиката подобен подход е необходимо изброените заинтересовани страни да бъдат приобщени най-напред към:

- приемането на необходимостта от измерване на социалното въздействие от създаването/дейността на социалните предприятия;
- разбирането на основните понятия, свързани с измерването на социалното въздействие: вложен ресурс, количествен резултат, резултат, въздействие. Обикновено тези понятия получават различно тълкувание от заинтересованите страни, което би попречило на измерването на социалното въздействие;

- споделяне на разбирането, че ако се отчетат само количествени резултати би могло да се пропусне измерването на реалното въздействие на дейността. Т.е., че измерването на социалното въздействие е преминаване от измерване на количествени резултати към измерване на въздействието.

Темата за постигнатото положително социално въздействие от създаването/дейността на социалното предприятие е застъпена и в Закона за предприятията на социалната и солидарна икономика. Има задължителни изисквания за вписване в Регистъра на социалните предприятия. Те са посочени в чл. 7, т. 1 от ЗПССИ, който казва, че СП следва да „осъществява социална дейност, която произвежда социална добавена стойност“. Легалната дефиниция на термина „социална добавена стойност“ определя, че това е „постигнатият социален ефект за целевата група в резултат от извършваната от социалното предприятие дейност, като се вземат предвид както положителните, така и отрицателните промени и съпътстващите ефекти в резултат от други действия или липса на действия от страна на социалното предприятие“ (пар.1, т.7 от ДР на ЗПССИ).

Въпреки разработените документи, наличната практика и анализирани резултати от нея, темата за измерването на социалното въздействие от работата на социалните предприятия си остава предизвикателство не само в България.

В същото време всички заинтересовани страни споделят разбирането, че наличието на механизъм за оценка на социалното въздействие от дейността на СП ще насърчи развитието на социалното предприемачество, ще подпомогне положителното му приемане от обществото.

Справянето с предизвикателството за измерване на социалното въздействие от работата на социалните предприятия е неизменно свързано със самите СП. Спецификата на дейността им предполага различен подход при разработването на някаква нормативна рамка за измерване на социалното въздействие, която да осигурява необходимата доза обективност, присъща за всяка оценка. За да се отчетат по подходящ начин тази специфика следва да има достатъчно практика в различни сфери на дейност, които представляват интерес за СП. В същото време разработването на необходимата нормативна база е важно

за насърчаване на развитието и приноса на социалните предприятия към постигането на обществено значими резултати.

С оглед липсата в момента на ясни правила за измерване на ефекта от дейността на СП, може би ще бъде от полза използването на основни критерии, които могат да бъдат приложими не само за социално предприятия. Пример за това могат да бъдат следните критерии:

- Прилагане на законодателството - спазва се националното законодателство, както и международните договори, конвенции и споразумения, които страната е подписала.
- Права на работниците, условия на труд, възможности за тяхното социално включване – поддържа се и/ или се подобрява социалното и икономическото благосъстояние на работниците, осигурена е възможност за тяхното участие по отношение на развитието и управлението на социалното предприятие.
- Обществени отношения – осигуряване на принос за поддържането и насърчаването на социалното и икономическо благополучие на местната общност.

Ползи, свързани с управлението на отпадъците – дейностите по управление на отпадъците осигуряват ефективното използване на целия спектър от продукти и услуги, с което се поддържа и подобрява дългосрочната икономическа стабилност и широк кръг от екологични и социални ползи.

- Екологични стойности и въздействия – осигурено е поддържане, опазване и/или възстановяване на екосистемните услуги и екологичните стойности и не се допускат отрицателните екологични въздействия.
- Управленско планиране – налице са и се прилагат Планиращи документи, служещи за насочване работата на персонала, информирание на общността.
- Мониторинг и оценка - извършва се мониторинг на развитието на социалното предприятие и достигане на поставените цели.

В Становището на Европейския икономически и социален комитет относно „Инвестиции със социално въздействие“ (11 септември 2014 г.) също се обръща внимание на необходимостта от измерване на социалното въздействие. Изразено е становището, че „дори при наличието на подходящо финансиране (инвестиции със социално въздействие или други), този пазар няма да функционира напълно без изграден капацитет за измерване на социалното въздействие и програми за инвестиционна готовност...“.

На този етап ключовите фактори за ефективност, които трябва да бъдат взети под внимание при измерване на социалното въздействие на дейността на социалното предприятие, посочени в редица документи, анализирани при изготвянето на настоящото проучване, се припокриват. Акцентите при формулировката за тях в Становището на Европейския икономически и социален комитет относно „Измерване на социалното въздействие“ са следните:

- трябва да се прави разлика между резултата за обществото и резултата за предприятието, т. е да се измерва въздействието за обществото, а не да се оценява организацията като такава.
- измерването на създадената стойност не трябва непременно да се изразява в числов резултат, по скоро би следвало да бъде комбинация от текстова оценка и числови резултати;
- методите за измерване на социалното въздействие трябва да бъдат в помощ на социалните предприятия.

Изпълнението на изискванията на националното законодателство, по отношение на оценката на социалното въздействие от работата на социалните предприятия, разбира се, е задължително. Очакванията са, че новото законодателство ще регулира по ефективен начин дейността на СП и ще създаде благоприятна среда за тяхната подкрепа на национално и местно ниво. Това включва разбирането, че при изготвянето и прилагането на подобна специфична регулация, важен акцент следва да се постави на наличната благоприятна среда

за развитието на социалните предприятия и нейното значение за постигане на максимална ефективност и социално въздействие от дейността им.

VII. КОНСТАТАЦИИ, ИЗВОДИ, ЗАКЛЮЧЕНИЯ И ПРЕПОРЪКИ

През последното десетилетие се налага все повече необходимостта да се намерят начини, по които обществото да се възползва колективно от наличните иновативни решения за справянето с множество социални предизвикателства, които съпътстват модерното общество: бедност, застаряване, екологични проблеми, обезлюдяване, липсата на интеграция на уязвими групи, достъп до ресурси. Едно от тези иновативни решения е социалното предприятие. Целите на социалното предприемачество не зависят от сферата на дейност на предприятието и са насочени към: укрепване на социалната солидарност и сближаване; укрепване на способността за решаване на социални и други важни за обществото проблеми; предоставяне на продукти и услуги, които са в обществен интерес; насърчаване на социалните иновации; разработване на нови възможности за заетост; допълнителни работни места за уязвими групи хора на пазара на труда.

Въпреки голямото разнообразие от организационни форми на социални предприятия и съществуващите дефиниции за СП (в България от 2019 г. има действащ Закон за предприятията на социалната и солидарна икономика) социалното предприемачество все още не се разпознава в достатъчна степен като възможност за разрешаване на социални проблеми. Голямата част от съществуващите социални предприятия предпочитат познатите им сфери на дейност, независимо, че отчитат трудности, свързани с осигуряване на дейността си.

Законът за предприятията на социалната и солидарна икономика има за цел развитието на социалната и солидарната икономика като стопански отрасъл със специални правила. Той създава необходимите условия социалната и солидарна икономика да се реализира под формата на предприемачество, подчинено на следните принципи:

- преимущество на социалните пред икономическите цели;
- сдружаване в обществена и/или колективна форма;
- публичност и прозрачност;
- независимост от органите на държавната власт;

- участие на членовете, работниците или служителите при вземане на управленски решения.

Очакваният ефект от приложението на Закона за предприятията на социалната и солидарна икономика е в няколко посоки:

- подобряване на достъпа на хора от уязвими групи до заетост и обучения за придобиване или усъвършенстване на професионалната квалификация, с цел повишаване на жизнения им стандарт;
- създаване на условия за оказване на подкрепа на хора от уязвими групи за социално включване и самостоятелен начин на живот;
- намаляване на социалното неравенство;
- устойчиво териториално развитие;
- създаване на възможности за коопериране и по-тясно сътрудничество между самите социалните предприятия, между социалните предприятия и другите заинтересовани страни (общините, държавата, инвеститори, граждани и др.).

От изготвения по проект „Зелена заетост при управлението на биоразградимите отпадъци“ (Green_Crew) Доклад за оценка на ефективността от създаването на социално кооперативно предприятие в областта на употребата на „зелени отпадъци“ става ясно, че в община Благоевград все още социалното предприемачество не се разпознава като възможност за справяне със значими социални проблеми.

В момента предприятията, които действат като социални в община Благоевград са ангажирани с предоставянето на социални услуги и услуги за трудова интеграция на групите в неравностойно положение. Въпреки промяната в националното законодателство в сферата и интересът към разширяване на обхвата на дейностите, с които социалните предприятия могат да се ангажират (предоставяне на обществени услуги, включително и в областите на културата и околната среда), това, което се наблюдава в момента в община Благоевград е, че заинтересованите страни по-скоро събират информация за съществуващи практики от позицията на наблюдаващи и изучаващи чуждия опит. Все още не е

регистрирана конкретна местна инициатива в сфера и с дейности, различни от обичайните. На този етап нормативната промяна се разчита от местните организации като възможности за подкрепа от страна на местната власт към съществуващи дейности. Все още, обаче, вариантите за практическото проявление на тази подкрепа не са конкретно формулирани. Независимо от това заинтересованите страни споделят мнението за важността и необходимостта от създаване на условия и възможности на местна почва за разширяване на обхвата на социално предприемачество.

Местното развитие би следвало да отчита европейските тенденции през последните години в сферата на социалната икономика и социалното предприемачество, които са насочени към изграждане на бизнеси, базирани на социалното включване, развитие на колаборативна икономика и развитие на кръгова икономика.

Трябва да се използват новите възможности, които Законът за предприятията на социалната и солидарна икономика дава на общините, за да подкрепят и насърчат инициативи в сферата на социалното предприемачество (възмездно учредяване в полза на социалните предприятия на право на строеж върху общински имот или на право на ползване на общински имоти и вещи без търг или конкурс, а само с решение на Общински съвет; финансово подпомагане за повишаване на квалификацията на наетите лица от уязвима социална група в рамките на общини, където нивото на безработица е по-високо или равно на средното за страната; възможност за участие на местни власти във форми на сътрудничество със социални предприятия).

Не толкова популярна сред местните организации все още е темата за необходимостта от измерване на въздействието от работата на социалните предприятия като инструмент, който ще затвърди позицията им и средство, подкрепящо развитието на сектора като цяло. Всички, обаче, споделят мнението, че един от ефектите на измерването на социално въздействие от дейността на социалните предприятия е повишаване на мотивацията на СП да насочват дейността си към не толкова популярни към момента сфери – бизнеси, базирани на социалното включване, развитие на колаборативна икономика и развитие на кръгова икономика

Проучването, извършено в рамките на проект „Зелена заетост при управлението на биоразградимите отпадъци“ (Green_Crew) може да се направи извода, че в община Благоевград има реални условия за създаването на социално предприятие което да насочи дейността си към по-различна от обичайните дейности, в това число управлението на биоразградимите отпадъците. Основание за това дават следните факти:

- Местната власт отчита, че повишената информираност по отношение на управлението на отпадъците и мотивацията на различните социални групи и на бизнес организациите е от критична важност за подобряване на резултатите при управлението на отпадъците, както и необходимостта от разширяване на обхвата на информационните дейности за обществеността и бизнеса, свързани с темата.

До момента общината изпълнява мерки в тази посока: участие в редица национални и местни кампании за почистване от отпадъци чрез участие на доброволци, включване в ежегодният конкурс за общини „За чиста околна среда“, участие в регулярните информационни кампании на организациите по оползотворяване, подпомагане за провеждането на мини кампании в образователните институции на местно ниво и други подобни инициативи, организирани от неправителствени организации.

Би могло тези дейности да се допълнят с периодично организиране на тематични информационни и доброволчески кампании, предоставянето на информация от НСИ за битовите отпадъци по общини и др.

- Общината осигурява устойчивост и допълняемост на местно ниво на националните политики в сферата. На този етап, изпълняваните от общината мерки отчитат степен на ефективност и по отношение субординацията между отделните дейности, така че да се извлече синергичен ефект и подобряване на общата ефективност от тях.

Общината осигурява устойчивост и допълняемост на местно ниво на националните политики в сферата. Усилията на местно равнище са насочени към взаимнообвързано прилагане на:

- дългосрочна национална комуникационна стратегия за управление на отпадъците;
- практическото приложение на нормативната уредба в сферата на управлението на отпадъците, която вмениява като задължение на общините да провеждат регулярни информационни кампании по дейности, свързани с опазване на околната среда и управлението на отпадъците;
- включване в общинските програми за управление на отпадъците мерки за информиране на обществеността и бизнеса;
- Общината предприема мерки за осъществяване на консултациите с обществеността, проучване мнението и нагласите на гражданите на местно ниво при разработването на общински програми за управление на отпадъците. Целта е отчитането на мнението на гражданите и бизнеса и прякото им привличане в процеса на вземане на управленски решения. Начините, по които се проучва мнението на жителите и се осигурява възможност за тяхна инициатива основно са анкети, проучвания, инициирани от общината срещи, възможност за подаване по електронен път на мнения и предложения.

Дейността на общината би следвало да бъде продължена и допълнена с активно участие в национални програми за подобряване информираността и участието на населението и бизнеса, относно дейностите по управление на отпадъците.

Биха могли да се допълнят дейностите за информиране чрез публикуването на интернет страницата на общината, на информация за местоположението, вида и условията за предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата и юридическите лица, провеждането на обучителни програми за бизнеса за предотвратяване на отпадъците и

ефективното им използване като ресурс, създаване на интернет платформи за обмен на добри бизнес практики и др.

- За подобряване на екологичната ситуация на територията на община Благоевград се изпълняват два проекта по приоритетна ос 2 „Отпадъци“ на Оперативна програма „Околна среда“ 2014-2020 г. в областта на управление на отпадъците. През 2019 г. беше изградено и въведено в експлоатация регионалното депо за неопасни отпадъци, което се реализира по проект *“Изграждане на регионална система за управление на отпадъците, регион Благоевград, обслужващ общини Благоевград, Симитли, Рила, Кочериново и Бобошево – I-ви етап“*, финансирано от държавния бюджет чрез Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС). Депото е изградено на площ от 106 ха, разположено в местност „Текето“, землището на с. Бучино и м. „Цалените“ в землището на с. Българчево, община Благоевград.

Регионалната система за управление на отпадъците, регион Благоевград включва:

- Изграждане на нови клетки за неопасни отпадъци на площадката на регионалното депо – 2 бр. със средногодишен капацитет за 20 566 т/год. (усреднена прогноза за годишно депонирани отпадъци за периода 2015 – 2040., след въвеждане в експлоатацията на инсталациите за сепариране и компостиране);
- Изграждане на инсталация за купово компостиране на събраните зелени отпадъци от община Благоевград с капацитет 2 300 т/год. зелени отпадъци на площадката;
- Изграждане на инсталация за сепариране с капацитет 24 000 т/год. на площадката;
- Изграждане на инсталация за контейнерно компостиране на сепарираните биоразградими отпадъци от общината за 3 200 т/год. биоразградим отпадък на Площадката;

- Изграждане на площадка за безвъзмездно предаване на разделно събраните отпадъци от домакинствата за община Благоевград оразмерена за капацитет от 4 400 т/год. в УПИ ХХ618.21, в регулационните граници на гр. Благоевград;
- Рекултивация на старото депо на община Благоевград (намиращо се на площадката на регионалното депо).

Капацитетът на изграденото регионално депо е около 574 240 м3 отпадъци.

На територията на регионалното депо и в съседен на него имот предстоят да се изградят компостираща инсталация за разделно събрани биоразградими и зелени отпадъци, инсталация за предварително третиране на битови отпадъци и анаеробна инсталация за разделно събрани биоразградими отпадъци, които ще обслужват общините от РСУО – Благоевград. Площадката на регионалната система за управление на отпадъците се намира на терен, собственост на Община Благоевград.

- Наличен опит в община Благоевград в сферата на социалното предприемачество и споделяне на разбирането, че за социалните предприятия са фактори за регионално развитие. Осмислени са причините за липсата или не удовлетворяващата устойчивост на проектно финансирани дейности, свързани със социалното предприемачество на територията на общината и са дефинирани важните фактори за постигане на успешни и дълготрайни резултати в сферата. Моментната картина на степен на развитие на местно ниво на СП, налага извода, че са възможни и двата варианта за развиване на социалното предприемачество в областта на управлението на отпадъците - създаване на ново социално предприятие или разширяване на вече съществуващо/и социално/и предприятие/я.
- Променена е нагласата на общността по отношение на ролята и значението на социалните предприятия.
- Повишена степен на чувствителност на местното население по темата, свързана с управлението на отпадъците. Предприемането на действия за създаване или

развиване на социално предприятие в областта на управлението на отпадъците на територията на община Благоевград ще срещне одобрението и подкрепата на общността, която вече е наясно до голяма степен с екологичните ползи от подобно действие. Възможностите за намаляването на количеството депонирани биоразградими отпадъци и увеличаване на оползотворяването, рециклирането или обезвреждането им по начин, който не застрашава здравето на хората и околната среда вълнува все повече и все по-сериозно населението.

- Темата за чиста околна среда, в това число и управлението на отпадъците по естествен начин обединява местни общности. Намирането на ефективни и актуални решения в отделните общини е от регионално и национално значение. Наложено е разбирането, че споделянето на добри практики, идеи и ресурси между СП със сходен предмет на дейност е задължителен елемент от стратегията за действие и устойчиви резултати, която би следвало да има всяко социално предприятие, насочило дейността си към управлението на отпадъци.

Преди да се формулират ползите от развитието на социално кооперативно предприятие в областта на употребата на „зелени отпадъци“ на територията на община Благоевград е важно да се уточни, че целите на социалното предприемачество не зависят от сферата на дейност на предприятието и са насочени към: укрепване на социалната солидарност и сближаване; укрепване на способността за решаване на социални и други важни за обществото проблеми; предоставяне на продукти и услуги, които са в обществен интерес; насърчаване на социалните иновации; разработване на нови възможности за заетост; допълнителни работни места за уязвими групи хора на пазара на труда.

Очакванията са, че ефективността от развитието на социално кооперативно предприятие в областта на употребата на „зелени отпадъци“ на територията на община Благоевград би могла да се обобщи по следния начин:

- Засилване на ролята на местната общност при развиване на нови подходи и модели за справяне с бедността и социалното изключване, дължащо се основно

на липсата на възможност за професионална ангажираност и реализация на уязвими групи.

- Постигане на повишена конкурентоспособност и устойчивост на социалното предприятие, ориентирано дейността си към сферата на управлението на отпадъци.
- Формулиране на ново знание и отношение у местната общност към същността и съдържанието на приносите на социалните предприятия за качеството на живот на хората.
- Приемане на социалните предприятия като нова възможност за мобилизиране на допълнителни ресурси, в това число и местни, за развитие на предприемачески потенциал и иновации в сфери от жизнено важно значение.
- Приемането на социалните предприятия от страна на местната власт като партньор в разрешаването на проблеми от изключителна важност за общността (в това число управлението на отпадъците).
- Усъвършенстване на модела на работа на социалното предприятие, приело предизвикателството да развива дейност в нова сфера и възможности за мултиплицирането му.
- Осигуряване на възможност, включително чрез значително ангажиране на местен ресурс за разделното събиране на биоразградимите и зелените отпадъци, с цел третиране на безопасен за околната среда начин и получаване на краен продукт – компост, който може да бъде използван за собствени нужди и в земеделието.
- Допълнителен ресурс и възможност за ефективно изпълнение на общинските програми за управление на отпадъците и заложените за изпълнение в тях мерки по отношение на управлението на биоразградимите отпадъци.
- Използване на домашно компостиране, като метод за рециклиране на биоразградимите отпадъци на територията на община Благоевград.

VIII. ИЗПОЛЗВАНА ИНФОРМАЦИЯ

1. Директива 2006/12/ЕО относно отпадъците

Този документ е създаден в рамките на Договор за субсидия № В2.9с.11 от 06.10.2017 г., проект „Зелена заетост при управлението на биоразградими отпадъци“ (Green_Crew), сключен между Община Серес и Министерство на икономиката и развитието, който се осъществява с финансовата подкрепа на Програма за трансгранично сътрудничество ИНТЕРРЕГ V-A „Гърция – България“ 2014-2020 г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие.

2. Директива 1999/31/ЕС относно депонирането на отпадъци
3. Национален план за управление на отпадъците 2014-2020 г.
4. Общински план за развитие на Община Благоевград 2014-2020 г.
5. Програма за управление на отпадъците Община Благоевград 2015-2020 г.
6. Национален стратегически план за поетапно намаляване на количествата биоразградими отпадъци, предназначени за депониране 2010-2020 г.
7. Стратегия „Европа 2020“ на ЕС
8. Прединвестиционни проучвания за инсталациите
9. Насоки за кандидатстване за финансиране по ОПРЧР 2007-2013 г.
10. Насоки за кандидатстване за финансиране по ОПРЧР 2014-2020 г.
11. Насоки за кандидатстване за финансиране по ОПОС 2014-2020 г.
12. Закон за опазване на околната среда
13. Закон за управление на отпадъците
14. Закон за предприятията на социалната и солидарна икономика
15. Закон за социално подпомагане
16. Общинска стратегия за развитие на социалните услуги 2016 г. -2020 г.
17. Национална стратегия за намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване 2020 г.
18. Национална концепция за социална икономика
19. Национална стратегия за младежта 2010-2020 г.

-
20. *Дългосрочна стратегия за заетост на хората с увреждания 2011-2020 г.*
21. *Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Кооперации и реструктуриране“ (становище по собствена инициатива)*
22. *Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Инвестиции със социално въздействие“*